

Josef Kotrba, Deloitte: Ekonomika začne růst, až přestaneme sledovat TV

Author: Petr Bým | Published: 04.09.2013

Jaká je dnes vůbec role a váha ekonomické prognostiky? Všeobecně se soudí, že v souvislosti se stále probíhající recesí docela selhala. Jak to vidíte vy?

Běžná úroveň ekonomického prognózování umí jakžtakž odhadovat, co se stane, když se nic nestane. Neumí ale předpovědět jakýkoli nespojitý jev. Ta či ona bublina se nafukuje, a to, že bublina praskne, je všeobecně známo, ale kdy to bude, to nikdo neodhadne. Já jsem například celá ta zlatá léta 2007 - 2008 říkal: je to příliš krásné, než aby to byla pravda. Ale kdy to skončí, to jsem nebyl schopen předpovědět.

Jakékoli předvídaní je nejspíš ještě obtížnější v dobách všeprostupující globalizace - viz ono známé mávnutí křídel motýla na jedné straně zeměkoule, které na druhé vyvolá tornádo.

Je to tak. Proto ty odhady, zda bude příští rok inflace či růst HDP 1,8 či 2,2 %, nijak zvláště užitečné nejsou. Ale k té globalizaci. Lidé si ještě neuvědomují, že je to větší událost a významnější jev než konec komunismu. Někdy v 90. letech jsem byl v USA a tam se už tehdy globální ekonomika prosazovala velmi viditelně: koupíš tričko a tam je cedulka „Made in India“ či „Made in Bangladesh“, pořídíš si nějakou elektroniku a ta má takřka bez výjimky asijský původ. To v Evropě ještě nebylo, tady se ještě pár let v tomto ohledu let nedělo. Pak to ovšem vzalo rychlý spád. Dnes mají například všechny počítače procesory od společnosti Intel, ale je to obecný jev - vznikly globální výrobky a zejména komponenty. To je opravdu nové, to je radikální změna. V Evropě a hlavně v Česku byly ještě na konci XX. století podniky víceméně soběstačné jednotky, takřka každý měl vlastní produkci polotovarů, součástek, někdy i samotných surovin. Současnost je úplně jiná - heslem dne je specializace a outsourcing.

V dnešních podmínkách se to zdá být ekonomicky racionální!?

Všichni se ale tímto způsobem dostáváme do až neuvěřitelné vzájemné závislosti. Takový systém je

strašlivě křehký.

Co s tím? Je vůbec možné s ekonomickou globalizací nějak věcně a prakticky alespoň polemizovat?

Já se domnívám, že už dnes to nabírá alespoň částečně opačný směr. Vidím firmy, které se vážně zajímají o vertikální integraci, kupují si zdroje i zpracovatele. Takto už dlouho postupují například Třinecké železářny, které skupují další a další návazné či dodavatelské provozy. A dnes - v době všeobecné ocelářské krize - nemají problémy. Hodně lidí mluví, třeba Zbyněk Frolík nebo Ivan Batka, o baťovském podnikání, které bylo vystavěno podobně. To samé Andrej Babiš. Je samozřejmě otázka, kam to půjde. Pokud bude specializace pokračovat, tak ta křehkost pro nás bude konstantou. Těžko to odhadovat, nejen počasí a politika, ale i ekonomika má dnes větší tendenci k nestabilitě.

Přece jen se pokuste o odhad?

Podívejte se, vše se dnes dodává, samozřejmě just-in-time, přes polovinu zeměkoule. To se snad ani nedá rozvíjet navěky. K čemu to vede, to se názorně ukázalo při havárii ve Fukušimě. Tam je někde jakýsi závod, kde se vyrábí jedna z příměsí do autolaků. Provoz se tam pochopitelně zastavil a najednou byl doslova celý automobilový svět bez metalízy. Ale ani z toho nelze mnoho vyvozovat. Třeba se stane něco jiného, co vývoj nasměruje někam úplně jinam. Dnešní svět má jen málo bezpečných pravd.

Víceméně navazujete či potvrzujete tu dnes populární teorii černých labutí. Jinak řečeno tezi, že vývoj naše civilizace je spíše než kontinuálními jevy determinován faktory nepředvídanými a také nepředvídatelnými.

Myslím si totéž. A to jsem tu Talebovu Černou labuť ani nečetl.

Tak si zase zaprognózuje - co by takovou labuť mohlo být v dohledné být?

Třeba Čína. Mohl by zmizet ten ohromný tlak na ceny, který je do značné míry výsledkem čínské konkurence. Proč? Například bude muset Čína dříve nebo později řešit sociální zabezpečení, respektive důchody starších generací. Tradiční rodinný systém tam pomalu mizí a něco ho musí nahradit - to bude každopádně znamenat růst sociálních výdajů. Otázky visí i nad čínskými financemi. Je tu například velký nepoměr mezi růstem ekonomiky a úvěrů, čínské banky půjčují peníze ve 2x vyšším tempu než čínská ekonomika roste. A takových nášlapných min by se v Číně našlo více. Pokud přijdou ke slovu, Evropa by se mohla zase trochu více orientovat na sebe a také se více věnovat výrobě.

Nejsou první vlašťovkou v tomto směru hlasy z Bruselu, které mluví o potřebě obnovy průmyslové výroby Unie?

To jsou jenom poněkud liché politické deklaráce, kterým chybí to hlavní: jak? V historii se takové situace řešili protekcionismem. I když se odmyslím od řady dalších faktorů, které dnes takový postup vylučují, pak stejně nelze nevidět holý fakt, že taková ochrana vlastního trhu by nutně vedla k zavření nejméně poloviny výrobních podniků, které jsou dnes kriticky závislé na subdodávkách ze zahraničí. Závislost na dovozu a provázanost hospodářského života v globálním měřítku jsou enormní, tady už staré recepty nejsou nic platné.

Máme pro naši ekonomiku nějaký jiný recept?

Nemáme. Nemyslím ale, že bychom ho potřebovali, ať už vývoj půjde jakýmkoli směrem. Česko má velmi otevřenou ekonomiku, která svou vysokou přizpůsobivost v posledních dvaceti letech prokázala opakovaně. A stále ještě máme v porovnání se západní Evropou cenovou výhodu. Pokud nebudeme pokračovat v rozsekávání výrobních cyklů na plátky uherského salámu a nezlikvidujeme sami sebe politickými hrátkami, pak máme velmi slušnou šanci.

Nicméně dnes naše ekonomika v bůhvíjaké kondici není - i přes ten vzestup v druhém čtvrtletí. Podle mnohých je na tom stále hůř, než by měla být.

To je pravda. Podařilo se nám bez jakýchkoli objektivních důvodů nastolit krizi.

Zásadní otázka: kdo za to může?

Víte, já sám jsem si před touto krizí či recesí myslel, že ekonomika v zásadě kráčí vlastní cestou a politika na ní nemá valný, natož pak přímý vliv. Ale nedávné události ukázaly, že navozením atmosféry strachu z budoucnosti, pesimismu a všeobecné deziluze lze v ekonomice napáchat hodně škody.

Vracíme se trochu na začátek - zdá se, že větší roli než tzv. tvrdé parametry ekonomiky, tedy třeba vývoj HDP, inflace či kurzu, hraje psychologie, tedy nálady, obavy, očekávání?!

To je samozřejmě zásadní aspekt. Na konci dne je spotřebitelská poptávka tím, co ekonomiku táhne. Byť tady jsou i jiné odbytové kanály, třeba veřejné investice či export, nálada spotřebitele je klíčovým faktorem. A představte si stejného zaměstnance, ve stejné firmě, na identické pozici a s totožným platem, ovšem ve dvou situacích. V první přemýšlí o pololetních bonusech a možná i povýšení, v druhé o tom, zda-li ho zítra z práce nevyhodí. Jaké bude jejich spotřebitelské naladění, jakou budou mít ochotu utrácet? Dnes to vypadá, že ten druhý stav je pro současnost charakteristický. Navíc se takový pesimismus šíří jako pandemie, lidé se prostě chovají stádně.

Co s tím vším budeme dělat?

Až lidi vypnou televizi, ekonomika začne růst.

